

Væsentlige ere rigtige, hvilket jo ikke vil sige, at de stemme med enhver enkelt Handel, thi det kunne enkelte Priser for et større District og for et længere Tidsrum naturligviis ikke, men at Hovedresultatet har været rigtigt, og vi finde en Bekræftelse herpaa i den Omstændighed, at Lovgivningen stadigt i større Grad har optaget Capitelstaxten som Norm i flere offentlige Anliggender, og at den ligeledes af Private er bleven meget almindelig brugt, ikke alene til Afslutning af enkelte Handler, men tillige, hvad der især maa mærkes, til Overeenskomster, der skulle staae i en længere Tid — og for det Andet, at netop denne Omstændighed giver Capitelstaxten i Danmark Betydning, saa at den ikke faaer Lidet tilføjes med Pengevesenet, og saaledes ikke er stiftet til at experimentere med. Under disse Omstændigheder og især efter de Erfaringer, vi have gjort om, hvor misligt det er røre ved Pengevesenet, og ligeledes efter de gode Erfaringer, vi have gjort om, hvilken Velsignelse det under vanskelige Forhold kan kringe at holde fast ved Grundlaget for Pengevesenets Ordning, vilde der ikke være Anledning til at foretage nogen Forandring dermed, naar der ikke virkelig var foregaaet nogen Forandring i de Forudsætninger, som i sin Tid ere lagte til Grund for Sagens Ordning. Den ene af disse Forandringer og den, som er af størst Betydning, er den, at nu, da Naturaltjendens Aflysning er fuldstændig gennemført, er Capitelstaxtens Sættelse af stor pecuniær Betydning for Geistligheden og overhovedet for alle dem, der oppebære Tjende, og den anden Forandring bestaaer deri, at Retsbetjentene ikke længere ere aldeles uberørte af Capitelstaxten. Dette sidste Hensyns Betydning er imidlertid kun meget ringe; det gjælder for det Første ikke for hele Syland og Thyen, thi det er kun Capitelstaxten i Sjælland og Capitelstaxten for en enkelt Sædant i Volland, der kunne faae nogen Indflydelse med Hensyn til Retsbetjentenes Løn; derfor er denne Indflydelse næsten en forsvindende Størrelse. For dem, der faae Sporiser, kan der slet ikke være Tale derom, og for dem, der ere paa fast Gage, gjælder det kun med Hensyn til Sædillægget, og de Herrer vide, at dette under visse Forudsætninger er

aldeles Intet og selv under de stærkeste Forudsætninger kun en ringe Deel af Gagen. Jeg troer altsaa, at, som Interesse betragtet, kan det ikke have nogen Betydning; men derimod er det dog sandt, at, hvis man, hvad der dog ikke engang kan siges at være historisk rigtigt, havde opfattet disse Opgivelser af Geistligheden og af de verdslige Underøvrigheder som Opgivelser fra Repræsentationer for Tiendelagere og Tiendehdere — jeg troer, som sagt, ikke, at denne Opfattelse er berettiget, men at man har meent at tage saadanne Mænd, som man troede vilde afgive de sikreste og paalideligste Vidnesbyrd —, saa vilde det kunne siges, at Tiendehderne nu ikke have nogen særskilt Stemme i Sagen. Udvalget har derfor, da det troer, at Alle vilde være enige i, at det er et Forhold, hvorved der kun maa røres med den største Varsomhed, foreslaaet at lade de 2 Vota bestaae, som de ere, men tage et 3die Votum — for at bruge et i Praxis courant Udtryk —, som ligesom udgaaer fra Tiendehderne, saa at det, naar man endelig vil se hen til Interessen, vil stille sig saaledes, at der afgives eet Votum, som kan kaldes Tiendetagerens, eet, som kan kaldes Tiendehdernes, og endelig eet, som staaer uberørt af Forholdene, og som kan mægle imellem dem, og det er Noget, som alle statistiske Oplysninger stabsæfte, at Paalideligheden vøges, jo større Antallet af Vota er. Det er forøvrigt klart, at det maa holdes for Die, og at det Modsatte ikke nogenstunde maa siges uden at møde Modsigelse, at Votaerne ikke skulle afgives efter Interessen, men efter, hvad der er Vedkommendes Overbeviisning, og at Grunden, hvorfor man søger saadanne Garantier, kun er den, at selv hos sagkyndige og rettsindige Folk kan Ingen vide, om ikke dog deres personlige Stilling kan have nogen Indflydelse paa deres Opfattelse. Det tredie Element, som skulde fremgaae af Tiendehderne, har man tidligere søgt ved at overlade Votummet til Sogneforstanderskabet; men derimod er der gjort forskellige Indvendinger, som Udvalget har troet at være af den Væsentlighed, at de muligt burde afværges. For det Første er der gjort opmærksom paa, at Sogneforstanderskabet, som saadant, er en communal Repræsentation; der er fuldkommen berettiget til